

MES - PROTĖVIŲ ŽEMĖSE

2015 metų gegužės 23-24 dienomis Užsienio lietuvių studentų klubas išsirengė į edukacinę pažintinę kelionę po LDK pilies Baltarusijoje. Linksmi, su tam tikra ironijos doze šį straipsnį anonisuoti galime taip: mes nuvykome, mes patikrinome, mes radome saugomas ir nuolat atnaujinamas Didžiosios Kunigaikštijos pilies. Džiaugiamės, kad didinga protėvių dvasia tebeviešpatauja jose. O jeigu rimtai, tai kelionėje pažinome vis daugiau Lietuvos istorijos, pamatėme svarbius to laiko istorinius ir politinius įvykius menančias pilies, parsivežėme neišdildomus išpūdžius. Bet apie viską iš pradžių. Į kelionę išsiruošę 32 studijuojantys Lietuvoje studentai iš Urugvajaus, Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos, Latvijos, Estijos ir Izraelio. Daugiau nei 9 metus juos visus vienija Užsienio lietuvių studentų klubas, nuo 2010 metų įsikūręs Vilniaus lietuvių namuose ir finansuojamas Švietimo ir mokslo ministerijos.

Kelionė prasideda ir mes vykstame į Lietuvos – Baltarusijos pasienį. Dokumentai tvarkingi – taigi, „gero kelio!“. Pirmas sustojimas Lyda. Pilies papėdėje pasitinkamus Lydos lietuvių bendruomenės „Rūta“ pirmininkė Marina Stakutis-Mitiukevič. Čia aplankome restauruotą Lydos pilį. Aiškumo dėlei, reikėtų pasakyti, kad Trakų-Medininkų-Lydos-Naugarduko-Krėvos pilys tais laikais sudarė gynybinę liniją nuo nuolat grasinančių priešų antpuolių. Visos kelionės metu mus stebino pilių tvirtumas, jų sienų patvarumas, turistų skaitlingumas. Žinoma, taip pat lydinčių gidų tolerantiškumas ir profesionalumas. Kita pilis, arba tiksliau jos griuvėsiai – Naugardukas. Nostalgiskai praeitį menantis liko tik vienas bokštas, tačiau statybininkai ir restauratoriai jau pradeda atstatymo darbus. Tačiau Naugardukas žymus kitais objektais: čia gimė ir vaikystę leido poetas Adomas Mickevičius; šio miestelio bažnyčioje ketvirtą kartą tuokėsi karalius Jogaila su Sofija Alšėniške; čia galimai buvo karūnuotas Mindaugas ir tai mena neseniai pastatytas vienintelis jam paminklas Baltarusijoje. Naugarduke visą keliautojų kolektyvą nustebino pasitikę Jurgitos Prakharevich mūsų studentės tėveliai su šviežiai keptomis bandelėmis, pica ir arbata. Esame jiems labai dėkingi. Malonu savo kelyje sutikti tokius nuoširdžius lietuvius.

Pasistiprinę visi vykome į Miro pilį (kitur vadinama Myrius pilimi). Šis atstatytas, restauruotas ir visa savo didybe mus nustebinęs objektas yra įtrauktas į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Pilį iš Bresto vaivados Jurgio Ščesnavičiaus Iljiničiaus paveldėjęs Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis, čia įkūrė vienos turtingiausių Europoje Radvilų giminės rezidenciją. Įdomu buvo sužinoti, kad pilies šeimininkų palikuonys čia gyveno iki pat Antrojo pasaulinio karo pradžios (1939 metų), todėl išliko daug autentiškų daiktų, pasakojimų, istorinių faktų perduodamų iš kartos į kartą. Šioje pilyje stebino prabangiai įrengtos salės, turtingi gobelenai, žvėrių iškamšos ir kailiai, koklinės krosnys, vyno rūšiai ir amunicijos sandėliai. Gidas pasakojo apie atkastus ir dar nesurastus labirintus bei slaptus tunelius. Kiek nuliūdino, kad pilis neturi savo vaiduoklio, o juk tai taip skambėtų romantiškai! Aplink pilį tęsiasi iškasti ežerai, sutvarkytas parkas, – gaila, tik laikas mus skubino judėti į priekį, nes laukė paskutinis šios dienos užplanuotas objektas – Nesvyžiaus pilis. Mums ji pasirodė, dar prabangesnė ir tikrai konkuruoja (o gal lygiuojasi) su Miro pilimi. Visą kompleksą sudaro pilis – rūmai ir Kristaus kūno bažnyčia, kurioje yra 72 Radvilų karstai-sarkofagai.

Per amžius, suirutės viskas buvo griauta ir vėl atstatoma. Dabar miela akiai ir širdžiai prisiliesti prie saugomos ir sutvarkytos aplinkos. Gražiu ir išpuoselėtu parko taku pasiekėme pilies kiemą. Paskutinį kartą pilį ir parką XIX amžiuje atnaujino Antonijus Radvila ir jo žmona Marija de Kastelane. Mūsų gidai pasakojo ne tik apie šios pilies-rūmų istoriją, bet ir ištaigingas puotas, to meto aprangą, maisto ir gėrimų tradicijas, medžioklės, pramogų ypatumus. Pavyzdžiui, kunigaikščio Mykolo Kazimiero Radvilos (Žuvelės) žmonos Onos Liudvikos iniciatyva pilyje buvo statomi spektakliai, kuriuose vaidino net aplinkinių kaimų baudžiauninkai, bet ir buvo sukurtos didžiulės konstrukcijos vaizduoti lietaus garsą, vėjo šniokštimą. Nuostabu buvo žinoti, kad paskutinė iš Radvilų, Elžbieta Radvilaitė dabar gyvena Varšuvoje ir kartais atvažiuoja aplankyti Nesvyžiuje esančius savo gimtuosius rūmus. O po pasaulį pasklidę Radvilų palikuonys paskutine valia išreiškia norą – būti palaidoti Nesvyžiaus Kristaus kūno bažnyčios rūsio panteone.

Vakarėjant kelias vinguriavo link Minsko, kur turėjome apsistoti nakvynei. Nors ir pavargę, visi iki išnaktų pažiūrėjo 60-osios „Eurovizijos“ finalą. Palaikėme Lietuvą ir šalis iš kurių atvykome. Antra kelionės diena buvo skirta Baltarusijos sostinės – Minsko apžiūrėjimui. Čia matėme plačias gatves, naujus mikrorajonus ir kultūrinės – sportinės reikšmės objektus. Visi buvome sužavėti nacionalinės bibliotekos pastato architektūra. Vėliau lankėmės Didžiojo Tėvynės karo

muziejuje. Interaktyviai ir įdomiai įrengtas muziejus atidavė pagarbą žuvusiems ir savo gyvybes aukojusiems kariams, civiliams, partizanams. Kas trečias Baltarusijos pilietis žuvo šiame kare. Šis muziejus dar kartą vertė pagalvoti apie karo beprasmybę. Pasivaikščioję po Minską, nusipirkę lauktuvių, pasukome link Krėvos pilies. Čia gal tiktu pasakyti „...amžiai bėga, ir griūvančios sienos; kas dieną nyksta, apleistos ir vienos!.. Gidė papasakojo istorinius pilies momentus, patikino, kad jau yra projektas ir šios pilies atstatymui, o mes kažkieno paraginti uždainavome „Ant kalno mūrai...“. Tai paskutinis aplankytas Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės galybę menantis objektas. Grįždami pasidžiaugėme, kad, tegu ir nevisos, pilys yra atstatomos, saugomos, rodomos, o garsas apie jas sklinda po visą pasaulį. Tai LDK istorija: kartais tikra, kartais sumeluota ar „netyčia“ pagražinta. Bet užsienio lietuvių studentai dar daugiau perprato kaip LDK kūrėsi, stiprėjo ir, žinoma, sunyko. Be to supratome, kad tikroji Lietuva, nors ir mažesnė plotu, įtaka ar turtais, visada bus mūsų širdyje.

Irena Kowalewska, [Užsienio lietuvių švietimo centras](#)